

Till
Till Jordbruksverket, Mattias Gotting
Mattias.Gotting@jordbruksverket.se

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, organiserar den fastboende befolkningen runt hela kusten från Luleå i norr till Koster i väster samt på öarna i de stora insjöarna. SRF arbetar med förutsättningarna för boende, arbete och service året runt i landets skärgårdar.

Åtgärder för att stärka beredskapen för primärproduktion av livsmedel

Vi tackar för att vi fick möjlighet att delta på dialogmötet 2 november 2023 och önskar komplettera med några synpunkter utifrån skärgårdsbornas vardag och roll i ämnet.

Styrkan i mångsyssleri nära naturen

Skärgårdsborna har i alla tider fyllt en viktig roll när det gäller att producera livsmedel, om än tidvis i mindre skala, men i kristider har skärgården ofta klarat sig bättre än andra just på grund av det mångsyssleri som följer med att vara skärgårdsbo. Under krigstider har fiskarna försett landet med mat med sina egna liv som insats. Så länge som det finns fisk i våra vatten och betande djur i naturen så finns det också mat. Det är en stor styrka att kunna producera mat!

Småskaligt fiske

Helt avgörande för om man även i fortsättningen ska kunna förse Sveriges befolkning med fisk som livsmedel, så är det att underlätta vägen till att faktiskt kunna komma in i yrket och försörja sig på fiske. Regelverket sätter idag många hinder i vägen. Se det kustnära fisket med små redskap och små båtar som en tillgång istället för något som bara ska utplånas. Det storskaliga fisket håller på att ta knäcken på det småskaliga uthålliga fisket. Hamnar landet i en kris så finns risk att man varken har kvar fiskbestånd, redskap eller kunskap att få upp fisken ur havet.

Skärgårdslantbruk med betesdjur

En stor del av det kött som produceras i Sveriges skärgårdar kommer från djur som levt på naturbetesmarker. Detta är mark där man ändå inte kan odla. Styrkan i den småskaliga matproduktionen, utspridd över hela landet, är att lokal och traditionell kunskap tas tillvara.

Vilka investeringar är viktigast att stötta för att öka beredskapen ute hos företagen?

Bränsle och elförsörjning är det som är svårast att själv styra över och en mycket sårbar del i beredskapen. Utifrån skärgårdsbornas förutsättningar så är vi tyvärr mycket beroende av bränsle för att kunna förflytta oss mellan öar och till fastlandet.

Det behövs investeringsstöd som tar med att man får lov att använda sin egen arbetskraft till att t.ex. bygga djurstall. I kristider är det viktigt att man har tillräckligt med utrymme för att behålla levande djur som "reservmat" då man kanske varken kan eller bör skicka på slakt. Även plats att förvara foder under längre tid.

Pumpanordningar för färskvatten. I skärgården är havsvattnet en stor resurs, men det behövs investeringar för att avsalta vattnet via filter som inte drar energi. Utrustning för att samla och förvara regnvatten.

Kommunikation - sårbart nu med klippta kopparledningar och ett mobilnät som inte fungerar överallt. VHF-kunskapen minskar. Det behövs en rejäl översyn av hur man ska kunna kommunicera i kristider. Radio och satellittelefoner.

Hur kan vi öka kunskapen om vilka investeringar som leder till ökad robusthet i primärproduktionen?

Ge ekonomiska och praktiska förutsättningar för grupper av producenter i primärproduktion, småskalig förädling, distribution och butiker att mötas och gemensamt se hur man kan samarbeta. Framför allt vara förberedda i god tid inför kris. MSB skulle kunna vara den sammankallande myndigheten.

Vad för företagsnära rådgivning behövs kring dessa investeringar / för att öka robusthet och beredskap? Hur ser behovet av rådgivning till företagen ut?

Bränsle, el, vatten. I grupp då man kan lära av varandra men även på gårdsnivå eftersom förutsättningarna är så olika runt om i landet. Det behöver ingå hur man kan finansiera de åtgärder man bedömer viktiga samt ekonomiska resurser till detta.

Rådgivningen bör vara kostnadsfri.

Vilka andra åtgärder är viktiga för att stärka beredskapen inom primärproduktionen?

Ge förutsättningar för småskalig primärproduktion i hela landet! Stora koncentrerade anläggningar ger stor sårbarhet, ett myller av små gårdar med korta avstånd mellan producent och konsument är en styrka.

Kompensationsstödet bör ses över så det kommer till nytta där förutsättningarna för odling är sämre. Justera kravet på djurtäthet och områdesindelning utifrån hur landskapet ser ut. Rätta till där verkligheten inte stämmer med dagens områdesindelning, kommunicera på lokal nivå för att hamna rätt.

Underlätta för det småskaliga fisket som bidrar till en lokal livsmedelsförsörjning. Kunskaper och redskap försvinner i en rasande takt. Ta vara på den lokala och traditionella kunskapen när utformning av regelverk sätts, ta med gräsrötterna och sjögräset tidigt i processerna. Underlätta möjligheten att få fiskelicens, att ha fiske som binäring d.v.s. i kombination med annat arbete, att få sälja fisk från egna fiskevatten, utbildningar runt om i landet i förädlingsteknik av råvaror.

Bidrar åtgärderna i dagens strategiska plan till mer robusta företag?

Det är mycket viktigt att även små gårdar kan fortsätta och utveckla sin verksamhet på ett lönsamt och uthålligt vis. Dagens miljöersättningar är avgörande för att man ska ha råd att beta och bruka ett skärgårdsområde och även andra marker där naturen sätter begränsningar och varje skifte är litet men ändå bidrar med foder. Se ett landskapsperspektiv och inte detaljnivå när skiften ritas. Blir ytorna för små så räknas de bort och man kanske måste överge dem då man inte har råd att bruka dem. Då blir det svårare att återuppta detta i kristid. Varje yta bidrar i att producera mat även om den är liten.

Jungfruskär 2023-11-10

Missjö 2023-11-10

Lotten Hjelm

Anna-Karin Utbult Almkvist

Ordförande

Styrelsen

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND
Borgen 126, 472 95 Varekil
info@skargardarna.se www.skargardarna.se